

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

2.7.2013

Kansan Sivistysrahasto
Siltasaarenkatu 6
00530 Helsinki
Lisätietoja:
Asiamies Ulla Vuolanne
ulla.vuolanne@sivistysrahasto.fi

Viite Oikeusministeriön lausuntopyyntö 15.5.2013 OM 11/41/2010
Asia Lausunto säätiölain uudistamistyöryhmän mietinnöstä (23/2013)

Lausuntonaan säätiölain kehittämistä koskevasta muistiosta Kansan Sivistysrahasto esittää kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä

Kansan Sivistysrahasto pitää hyvänä ja tarpeellisena säätiölain ajanmukaistamiseksi ja uudistamiseksi tehtävää työtä. Säätiöt tuottavat hyötyä koko yhteiskunnalle ja tukevat kansalaisyhteiskunnan vahvistumista. Tästä syystä Kansan Sivistysrahasto pitää erityisen tärkeänä sitä, että säätiöiden erityisluonne otetaan uudistustyön yhteydessä huomioon.

Teknisten säännösten yhdenmukaistaminen yhteisöläinsäädännön kanssa on järkevää, mutta lakiuudistuksen lähtökohtaa tarkasteltaessa ei säätiöiden toiminnan omaleimaisuutta voi unohtaa. Säätiöt eivät tarkoituksensa mukaisesti tuota taloudellista voittoa tietyille omistajalle ja säätiöiden varat perustuvat hyödyllisiin tarkoituksiin tehdyille lahjoituksille. Lain perusteluissa tulisi korostaa säätiöiden ominaispiirteitä ja niiden roolia kansalaisyhteiskunnan aatteellisina toimijoina

Lain tulisi edistää hyvää hallintotapaa ja hallinnon läpinäkyvyyttä. On tärkeätä, että säätiöiden toimintaa voi hoitaa jatkossakin omilla, selkeillä ja riittävän yksityiskohtaisilla säännöillä eikä vain lain oletettomassäänöksiin perustuen ja juridista erityisosaamista edellyttäen.

Uudistuksessa pyritään kautta linjan hyvään hallintotapaan ja aiempaa parempiin fuusio- ja tilintarkastussäännöksiin. Erityisen myönteistä Kansan Sivistysrahaston mielestä on uudistuksen tavoitteet avoimuuden lisäämiseen, lähipiirin määrittelyn laajentamiseen ja vastuiden selkeyttämiseen.

Vaikutukset

Kansan Sivistysrahasto pitää esitettyä lakiuudistusta oikeansuuntaisena.

Näkemyks siitä, että lakiehdotus erityisesti tehostaisi säätiöiden toimintaa ja parantaisi niiden tuloksellisuutta, herättää epäilystä. Säätiöt ovat jo nyt hallinnoltaan erittäin tehokkaita ja niiden hallintokulut ovat vain pieni osa julkisten instituutioiden vastaavista menoista.

Lain uudistamisen vaikutuksen tavoitteena tulee pitää sitä, että yksityisten säätiöiden merkitys yhteiskunnalle säilyy. Säätiöinstituution kehittämisen tulee edelleen kannustaa lahjoittamaan yksityistä varallisuutta ja mahdollistaa kansalaisten aktiivisuutta edistää tärkeiksi määrittelemiään asioita ja omien arvojensa mukaista toimintaa kansalaisyhteiskunnan hyväksi. Tämä edellyttää sitä, että säätiöiden omaleimaisuuden ei tule uudistuksessa vähetä, eikä säätiöiden yleishyödyllisen aseman vaarantua.

Yksityiskohtaiset muutosesitykset

Kansan Sivistysrahasto kannattaa esitettyä lakiuudistusta pääsääntöisesti ja esittää siihen seuraavia muutosesityksiä, joissa se suurilta osin yhtyy Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan lausuntoon.

I OSA YLEISET PERIAATTEET JA PERUSTAMINEN

1. LUKU. Säätiön toiminnan keskeiset periaatteet

1:2 § Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu

Työryhmän esitys:

”Säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla.”

Lausunto:

Säätiön tarkoituksen määrittely ja siihen liittyvä lähipiirirajoitus on lain keskeisimpiä säännöksiä. Käsite ”erityinen taloudellinen etu” on määritelty lakiehdotuksen perusteluissa. Pelkän lakitekstin perusteella voi nyt syntyä tulkintaongelmia edunsaajan perustaman säätiön, tyypillisesti tukisäätiön, yhteydessä. Tämän vuoksi olisi suotavaa, että käsite määriteltäisiin tarkemmin itse laissa.

Työryhmän esitys:

”Säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen.”

Lausunto:

On tärkeätä korostaa, että säätiöiden aatteellisuus vahvistaa säätiöiden omaleimaisuutta. Vaihtoehtoiseksi muotoiluksi esitämme:
”Säätiön tarkoituksena on tukea tai harjoittaa säännöissä määriteltyä hyödyllistä toimintaa.”

1:3 § Peruspääoma ja muu perustamisvaiheen rahoitus

Työryhmän esitys:

"Perustettavalla säätiöllä on oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kulujen kattamiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä."

Lausunto:

Laissa tulisi määrätä lisäksi, että: "Vaihtoehtoisesti perustettavan säätiön vähimmäispääoman täytyy olla vähintään 50.000 euroa."

Tämä vastaa voimassaolevaa lakia ottaen huomioon inflaation vaikutuksen.

1:4 § Johdon tehtävät

Työryhmän esitys:

"Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista."

Lausunto:

Määritelmä ei vastaa johdon lojaliteettimääritelmää yhteisölainsäädännössä, joten yhteisölainsäädännön säilyessä lakiuudistuksen perustana ehdotamme johdonmukaisuuden vuoksi muotoilua: "Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön etua."

1:5 § Sijoitustoiminta

Lausunto:

Varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta tulee pitää käsitteellisesti erillään.

Säätiöissä sijoitustoimintaa harjoitetaan ensisijaisesti varallisuuden hoitamiseksi.

Tämän vuoksi ehdotamme 1 momentin ensimmäiseksi lauseeksi:

"Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti."

Lisäksi esitämme lain 1:5 §:n otsikoksi: "Varallisuuden hoito ja sijoitustoiminta".

1:6 § Liiketoiminta

Lausunto:

Muuta liiketoimintaa ei tulisi sallia kuin erillisen yhtiön muodossa. Säätiömuodosta ei pidä tulla vaihtoehtoista liiketoiminnan harjoittamisen muotoa osakeyhtiöiden ja muiden yritysmuotojen sijasta. Näkemyksemme perustuu säätiöiden omaleimaisuuden säilyttämiseen sekä säätiöiden toiminnan ja niiden liiketoiminnan läpinäkyvyyden korostamiseen. Säätiövarallisuutta ei ole tarkoituksenmukaista altistaa liiketoiminnan riskeille.

2. LUKU. Säätiön perustaminen

2:3 § Säännöt

Mielestämme säätiön toimielimistä (hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja) sekä hallituksen jäsenten määrästä, valinnasta ja toimikaudesta tulisi määrätä säännöissä. Perusteena ovat hyvä hallintotapa, läpinäkyvyys ja säätiöiden käytännön toiminnan helpottaminen.

II OSA. HALLINTO, TILINPÄÄTÖS, TOIMINTAKERTOMUS JA TILINTARKASTUS

3. LUKU. Säätiön hallinto ja edustaminen

3:2 § Hallituksen yleiset tehtävät

3:10 § Hallituksen jäsenen kelpoisuus

3:19 § Toimitusjohtajan valinta, eroaminen ja erottaminen

Lakiehdotuksessa laajennetaan yhteisöjäsenyyksien mahdollisuutta säätiön hallinnossa. Esityksen mukaista yhteisöjäsenyyttä ei ole hyväksytty osakeyhtiöissä, osuuskunnissa eikä yhdistyksissä (asunto-osakeyhtiöitä lukuun ottamatta) eikä sitä tulisi hyväksyä myöskään säätiöissä. Vastuiden on oltava hallinnossa mukana oleville selkeitä ja henkilökohtaisia. Yhteisöjäsenyys säätiön luottamustehtävissä tai toimitusjohtajana voi aiheuttaa myös lojaliteettiongelmia. Tällä perusteella yhteisöjäsenyys ei olisi toimiva järjestely.

3:20 § Päävastuullinen toimitusjohtaja

Edellä esitetyin perustein säätiön toimitusjohtajan tulisi olla luonnollinen henkilö eikä yhteisö. Ehdotamme 3:20 § poistettavaksi.

5. LUKU. Tilinpäätös ja toimintakertomus

5:2 § Toimintakertomus

Toimintakertomusta koskevassa 5:2 §:ssä mainitaan, että ”tässä pykälässä mainitut tiedot voidaan toimintakertomuksen sijasta ilmoittaa tilinpäätöksen liitetietoina”. Mielestämme toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden vuoksi vähintään selostus siitä, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, olisi aina oltava itse toimintakertomuksessa.